Ангела Меркел на Косову

Пише: Андреј Ивањи
петак, 23 децембар 2011 16:07

(Време 22. децембар 2011)

Канцеларка Немачке Ангела Меркел је у маниру америчких председника пред Божић посетила немачке војнике ангажоване у мировној мисији на Косову. Успут је на аеродрому у Приштини разговарала са премијером Косова Хашимом Тачијем и на заједничкој конференцији за медије упутила "божићне честитке" Влади Србије. Била је то њена последња службена посета у овој години: пријатељском народу у пријатељској земљи, у којој се немачки војници налазе у непријатељском окружењу локалних Срба; где је немачки генерал-мајор Ерхард Древс командант КФОР-а, а Немачка са око 1300 од укупно 6200 војника из тридесетак земаља има најбројнији контингент. Ни у једној војној мировној мисији на свету после Другог светског рата Савезна Република Немачка није имала тако доминантну улогу.

Херзлицк willкоммен, Фрау Бундесканзлерин ("Желимо вам срдачну добродошлицу, госпођо савезна канцеларко"), писало је на билбордима у Приштини испод слике Ангеле Меркел на којој се она добродушно смешка. Док у Србији Меркелова ужива статус злонамерног политичара, на Косову је она тренутно без премца најпопуларнији страни државник: јасно је Србији поставила правила косовске игре, стала на пут "арогантном српском мешању у унутрашња косовска питања", како се прича у Приштини, и спречила да се на Самиту шефова држава и влада ЕУ 9. децембра некадашњем "агресору" који "неће да се помири са историјским поразом и губитком територије" додели статус кандидата.

Толико је омиљена међу косовским Албанцима да су приштинске дневне новине "Коха диторе" тим поводом објавиле на насловној страни еуфоричан чланак Гут гетан, Фрау Меркел ("Свака част, госпођо Меркел") и то на немачком језику, док је албанска верзија била у унутрашњости новина. У чланку стоји да "немачка канцеларка за Европу и наш регион чини више него што бисмо од ње у овим тешким временима смели да очекујемо", преносе утицајне немачке новине "Франкфуртер алгемајне цајтунг" (ФАЗ). У ФАЗ-у пише да Меркелову на Косову славе као "мајку косовара", која се одлучније од саме косовске владе залаже за интересе независног Косова. Исте те новине су недавно објавиле ауторски текст председника Србије Бориса Тадића, у коме он упозорава да би блокада добијања статуса кандидата Србије могла да ојача екстремне, националистичке

снаге, да је Србија испунила све што се од ње тражило, да је она заслужила статус кандидата... све у свему, да је немачка политика по том питању погрешна.

МАЈКА И МАЋЕХА: И српска и албанска страна, уместо рационално, прилично емотивно реагују и изводе закључке из хладне косовске политике Ангеле Меркел. Општи тон је да је она Албанцима мајка, а Србима мађеха. Чињеница је да је на конференцији за медије приликом њене посете Београду у августу између њe и Тадића све варничило од нетрпељивости и недипломатски јавно изречених сукобљених ставова, те је Меркелова, пошто је први пут изрекла да Србија мора да "укине паралелне структуре на Косову", на крају погледала на сат, рекла да нема више времена и прекинула непријатну ситуацију. То је био више него јасан сигнал да ће Берлин по питању Косова заоштрити своју политику према Београду.

У Приштини је разговор са Тачијем протекао посве другачије. Меркелова је поред уобичајених фраза да Немачка сматра да је будућност читаве регије чланство у ЕУ, да и са Косовом и са Србијом треба разговарати на који начин тај дугачак пут може најбрже да се пређе, да је за европску будућност важан допринос демократског и мултиетничког Косова, Меркелова је, једнима пријатељски, а другима ултимативно – свакако не непријатељски, или пак срдачно – поручила шта очекује од Приштине и Београда.

Тачију је, како се наводи на веб-сајту немачке савезне владе, рекла да Косово мора да се развија као демократска, транспарентна, правна држава, да тема корупције "остаје на дневном реду", да је веома важно да сарадња са полицијском и правном мисијом ЕУ на Косову ЕУЛЕКС-ом "не постоји само на папиру, већ да мора заиста и да заживи". Рекла је и да јој је Тачи обећао да ће по свим тим питањима бити остварен напредак, баш као што напредује сарадња са Међународним монетарним фондом. Огољено на прост језик без дипломатских обланди, то би за Косово требало да значи: што мање гангстераја и што већа помоћ приштинских власти ЕУЛЕКС-у да процесуира албанске криминалце, то више међународних пара.

Што се тиче српско-албанских размирица Меркелова је рекла да је независност Косова велики корак, али да сада косоварска страна мора да делује веома одговорно, да не подгрева емоције и да би требало да доприноси мирољубивом решењу свих конфликата, те да јој је Тачи све то свечано обећао.

"Данас се, госпођо савезна канцеларко, клањам немачким војницима, који се залажу за

мир и безбедност у мојој земљи. Желим добро здравље и брз опоравак онима који су повређени", рекао је косовски премијер. Нагласио је и да на северу Косова његова влада није у сукобу са својим грађанима, већ да је "закон у сукобу са анархијом", да он жели да интегрише грађане српске националности у косовску државу, и обећао Меркеловој да ће да уради све што се од њега тражи. То Тачију и није тешко пало, јер се у конфликту са Србима на северу Косова и несугласицама са Владом Србије интереси Владе у Приштини подударају са представом Немачке, да што пре треба заокружити косовску државност. А када обрачун са корупцијом и мафијом на Косову поново буде дошао на дневни ред, услови постављени Београду већ ће бити зацементирани у Бриселу.

Осврћући се на стање на северу Косова, Меркелова је Београду поручила да је "пре свега важно да дођемо до разумне форме опхођења", то јест да нико не пуца и не угрожава немачке и остале војнике, те да се уклоне барикаде и ЕУЛЕКС-у омогући потпуна слобода кретања. У "разумно опхођење" спада и "заједничка контрола граница, која је на папиру договорена, а која још није имплементирана". Због веома различитих тумачења договора о "интегрисаном управљању" граничних прелаза, то јест пунктова на административној линији раздвајања Јариње и Брњак, није, међутим, посве јасно колика би у пракси требало да буде улога косовских цариника, шта заправо треба да ради ЕУЛЕКС и до које мере и на који начин ће бити постављени државни симболи независног Косова.

Меркелова је и овом приликом поновила да од Београда тражи да дође до "разумног промета робе", што тренутно није могуће због барикада, те да "корак по корак морамо да дођемо до тога да (на северу Косова) више нема паралелних структура".

ПОКВАРЕНИ ТЕЛЕФОН: Када је Меркелова у августу у Београду рекла шта њена влада очекује од Србије да би подржала добијање статуса кандидата, чинило се као да је на српској страни нико није претерано озбиљно схватио. И државници и медији подгревали су оптимизам да ће се већ некако све решити позитивно по Србију која је добила позитивну оцену Европске комисије и да ће немачка канцеларка попустити. Она је, међутим, што се и дало очекивати, 9. децембра на самиту ЕУ све изречено у Београду поновила, а 19. децембра у Приштини још једном истакла. Ако је у августу још увек олако преовладало мишљење по принципу "што је баби мило, то јој се и снило", до сада је председнику Тадићу и Влади Републике Србије постало јасно да Ангела Меркел неће променити своје мишљење, а по немачком уставу савезни канцелар/ка дефинише државну политику. Исти услови биће на столу и 28. фебруара наредне године, када се при Савету за опште послове ЕУ буде поново разматрала српска европска кандидатура, а неће нестати ни следеће јесени, или када год се српски статус кандидата буде нашао на дневном реду Савета Европе, ако до краја фебруара Србија не испуни немачке услове.

Српска политика "два одвојена колосека" је пропала, на свом европском путу, по свему судећи, Србија је дошла до раскрснице када ће морати или да се повинује захтевима Немачке, која не тражи формално, али и те како суштинско признавање независности Косова у виду низа појединачних уступака – укидање паралелних институција на северу, пре свега правосуђа, укидање локалних самоуправа које финансира Београд, имплементацију постигнутих договора између Београда и Приштине, дефакто признавање државних граница Косова, макар се то на Јарињу и Брњаку звало "интегрисано управљање", регионално представљање Косова без ознаке да се ради о протекторату Уједињених нација – или да замрзне процес европских интеграција.

На питање како би Немачка решила проблем регионалног представљања Косова, амбасадор Волфрам Мас је у емисији "Између две ватре" на телевизији Б92 ноншалантно рекао да једноставно треба поставити таблице са именом Косова и Србије, јер се ради о две државе. А на питање "Вечерњих новости" да ли се по питању инклузивне регионалне сарадње од Србије тражи да се одрекне Резолуције 1244 УН, комесар за проширење ЕУ Штефан Филе одговорио је неодређено, да се нада да ће решење бити "практично и компромисно", те да нико од Србије не тражи да призна Косово.

Позивање Србије на важећу Резолуцију 1244 УН државе које су признале Косово једноставно се не узима у обзир. Ако већ морају да толеришу тврдоглаво инсистирање Грчке да Република Македонија у међународним организацијама мора да буде представљена као "Бивша југословенска република Македонија", у ЕУ већински сматрају да Србији не треба да се допусти да свима који су признали Косово на нос набија да нису у праву, да су повредили међународно право инсистирањем да се Косово представља као "УНМИК Косово".

У Србији, у којој нико озбиљно не анализира изјаве домаћих политичара, јер исувише често мењају ставове, у чијој парламентарној пракси је уобичајено да народни посланици изјављују како су "против нечега", али да ће, канда из неких општих интереса, гласати за то против чега су, као да се олако занемарују детаљне анализе порука представника регионалних сила као што је Немачка, у којима су и те како важни свака реч, запета и интонација. Док су у августу сви на политичкој сцени Србије били изненађени условима које је "из ведра неба" поставила Ангела Меркел, у Берлину тврде да су сличне поруке на нижем нивоу преношене више од пола године, а да их званичници Србије или нису разумели или нису хтели да их разумеју.

Иако је Меркелова још у августу рекла да је не занима што ће се српски парламентарни избори одржати на пролеће 2012. године и да своју политику условљавања неће томе да прилагођава, председник Тадић је ипак у свом тексту у ФАЗ-у пре две недеље сматрао за сходно да упозори да би притисак Немачке могао да буде контрапродуктиван, те да на власт доведе неког горег и неевропскијег од његове Демократске странке. Стиче се утисак да у Србији државни врх не схвата да једном јавно изречене поруке и услови западних влада неће бити ни повучени ни ублажени, јер је то питање политичке веродостојности.

С друге стране, Берлин не показује никакво разумевање за српске косовске муке које су утемељене у Уставу Републике Србије, да би превелики уступци Владе Србије по питању косовске независности били неуставни и могли да изазову уставну кризу, да је Београд у постојећим и уставним и политичким оквирима по питању територијалног интегритета Србије искористио скоро читав маневарски простор.

СТАЉИН И ЧЕРЧИЛ: У складу са спознајом да попуштања у Берлину неће бити, од политичара владајућих партија први је пред званичан почетак изборне кампање почео да се понаша потпредседник Владе, министар унутрашњих послова и председник Социјалистичке партије Србије Ивица Дачић. "Хајде да се не лажемо. Очигледно је да је услов за статус кандидата признавање независности Косова", изјавио је Дачић. На опаску да нико формално од Србије не тражи да призна Косово он је рекао "није шија, него врат", те "ако ћемо да уђемо у ЕУ пљујући сами себе, онда нам тамо није ни место." Он је рекао да желе да поделе Балкан "царским резом", истом линијом којом су га поделили Винстон Черчил и Стаљин, да на то указују последње одлуке Савета Европе које он сматра дубоко погрешним.

Председник Тадић је у интервјуу за скопски "Дневник" далеко умереније изјавио да "Србија не може продужити европске интеграције уколико нема подршку грађана, а они неће дати подршку уколико Србија не сачува своје легитимне интересе на Косову и Метохији". Он је рекао да Србија нема илузије да би могла да врати Косово у државни систем Републике Србије на начин на који је то било пре 2000. године, али да Србија не одустаје од преговора и тражења одрживог решења, те да подела Косова није реално решење. Према његовом мишљењу, једно од решења је двојни суверенитет, али и неки модел који се базира на међународном решењу, као што су ирски модел, Јужни Тирол или онај из времена две Немачке.

Министар одбране Драган Шутановац, поводом захтева Ангеле Меркел да треба да се укину "паралелне структуре" на северу Косова, изјавио је да се то не може учинити

"једним резом" и да ће Србија у складу са визијом развоја Србије донети "најбољу одлуку", да је Србија на европском путу, али да је чињеница да постоји "политичка препрека, о којој је Меркелова говорила".

Београд се коначно суочио са чињеницом да Берлин неће одустати од својих захтева. Мада се не ради ни о каквом дељењу Балкана између Отоманског царства и Аустроугарске, већ о посве другачијем схватању права, правде и неправде на Косову и око Косова, у овом тренутку не разазнаје се какав ће бити одговор кабинета председника државе на новонасталу ситуацију да ће Србија само са "мање Косова добити више Европе". Једино се препознаје да је пркос немачким условима у политичким изјавама утолико већи што је јасније да Србија неће моћи да их испуни, те да пре избора неће добити статус кандидата.

ИСКОРАК НЕМАЧКЕ: Одговор на питање зашто је баш Немачка од свих других држава ЕУ које су признале Косово толико запела да Србији наметне заокруживање косовске независности треба тражити у бомбардовању НАТО-а 1999. године. Немачка је тада тешком муком прескочила преко своје сенке, савезна влада канцелара Герхарда Шредера одобрила је да Луфтвафе први пут после Другог светског рата учествује у борбеним ратним акцијама, мада то изричито забрањује немачки устав.

Немачку јавност требало је придобити да Немачка, која почива на доктрини да Немци после нацистичких злочина никада више не смеју да учествују у рату против других држава, треба активно да учествује у бомбардовању једне европске земље и то без сагласности Савета безбедности УН. Министар спољних послова Јошка Фишер говорио је о "српским концентрационим логорима" на Косову, познат је његов усклик Ние wиедер Конзентратионслагер!, никада више концентрациони логори. Министар одбране Рудолф Шарпинг причао је о погрому над албанским цивилним становништвом, о крвавим злочинима Милошевићевих снага. Немачка свест о Косову је свест о српским злочинима, о борби Албанаца за слободу, о рату који је српски тоталитарни режим изгубио, који је изгубила Србија. У данашњој немачкој политици о Косову провејава неизречен став да је Србија после читаве деценије Милошевићевих ратова изгубила и рат на Косову и да и после 5. октобра треба да се понаша као страна поражена у рату која нема права да поставља услове. Берлин који је признао независност Косова једини излаз за дугорочну нормализацију ситуације види у томе да се косовска независност технички заокружи.

За већину Немаца је спознаја да је Немачка активан учесник у рату на Балкану довела до правог слома система вредности на основу којих су васпитавани, што је могло да се оправда једино убеђењем да је на Косову дошло до "хуманитарне катастрофе"

апокалиптичних размера, да српске снаге систематски и масовно спроводе ратне злочине и да то по сваку цену мора да се заустави. Ипак, остало је осећање да је Немачка на превару увучена у тај рат. И поред појединачних накнадних анализа у озбиљним немачким медијима, шкакљива тема немачког учешћа у бомбардовању Србије потиснута је у јавности.

Све то свакако није пресудно за непопустљив став Ангеле Меркел, али отежава преговарачку позицију Србије.